

مجموعه تفسیر موضوعی قرآن (۱)

تنزیه انبیاء

(از آدم تا خاتم)

آیه الله محمد هادی معرفت (ره)

به قلم و کوشش

خسرو تقدسی نیا

سرشناسه	معرفت، محمد هادی، ۱۳۰۹ - ۱۳۸۵.
عنوان و نام پدیدآور	تنزیه انبیاء (از آدم تا خاتم) / مولف محمد هادی معرفت؛ تهیه و تنظیم خسرو تقدسی نیا.
مشخصات نشر	قم: ائمه علیهم السلام، ۱۳۸۸
مشخصات ظاهری	۲۸۸ ص.
شابک	ISBN 978-964-6670-96-9 - ۳۵۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا.
یادداشت	یادای عنوان: تفسیر موضوعی قرآن
یادداشت	کتابنامه: ص، ۲۸۵ - ۲۸۸
موضوع	تفاسیر شیعه - - قرن ۱۴ - - مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	عصمت - - جنبه‌های قرآنی - - مقاله‌ها و خطابه‌ها
شناسه افزوده	تقدسی نیا، خسرو، ۱۳۴۶ -، گردآورنده
رده بندی کنگره	۱۳۸۸ ت ۷ / م ۶ / ۵ / ۲۲۰ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷ / ۴۳
شماره کتابشناسی ملی	۱۹۴۰۰۹۵
تاریخ درخواست	۱۳۸۸/۱۰/۱۷
تاریخ پاسخگویی	۱۳۸۸/۱۱/۷
کدپیگیری	۱۹۳۹۴۳۹

شناسنامه کتاب

نام کتاب:	تنزیه انبیاء (از آدم تا خاتم)
مولف:	آیه الله محمد هادی معرفت (ره)
به قلم و کوشش:	خسرو تقدسی نیا
ناشر همکار:	جام جوان
نوبت چاپ:	اول / زمستان ۸۸
چاپ:	چاپخانه نهضت
ناشر:	مؤسسه انتشارات ائمه علیهم السلام
تیراژ:	۳۰۰۰ نسخه
امور فنی:	سهراب جینور
بهاء:	۳۵۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۶۶۷۰-۹۶-۹

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

نشانی: قم - خیابان ارم پاساژ قدس طبقه آخر، پلاک ۱۶۲، انتشارات ائمه علیهم السلام و جام جوان
تلفن: ۷۷۳۷۹۱۸، نمابر: ۷۷۴۷۲۳۴ - همراه: ۰۹۱۲۱۵۲۰۲۸۹ و ۰۹۱۲۳۵۳۰۲۶۴

صندوق پستی: ۳۷۱۸۵، ۳۷۱۶

● دفتر مرکزی: قم - بلوار سمیه، کوچه ۳، پلاک ۳۱

تلفن: ۷۷۴۷۲۹۴

فهرست مطالب

مقدمه ۱۳

پیشگفتار ۱۵

بخش اول: عصمت پیامبران

فلسفه عصمت انبیاء ۲۴

مفهوم عصمت ۲۵

کسبی بودن عصمت برای انبیاء ۲۷

مراحل هدایت و عصمت ۲۹

(الف): فطرت (هدایت تکوینی) ۲۹

(ب): عقل (هدایت تکوینی) ۳۰

(ج): هدایت تشریعی (ارسال رسولان) ۳۳

(د) توفیق الهی ۳۹

هـ - عصمت (عنایت خاص) ۴۰

خلاصه مطالب ۴۱

- شایستگی انبیا برای نبوت ۴۱
- پاسخ به پنج پرسش ۴۳
- ۱- علت گزینش انبیا برای نبوت چیست؟ ۴۳
- ۲- آیا عصمت یک مقام اختیاری است یا قهری؟ ۴۷
- ۳- عصمت انبیا قبل از بعثت چگونه ارزیابی می‌شود؟ ۴۷
- ۴- فلسفه ضرورت عصمت در انبیا و تفاوت آنها با مصلحین و ۵۰
- ۵- آیا تحصیل عصمت برای غیر انبیا ممکن است؟ ۵۳
- خلاصه مطالب ۵۹
- هدایت ۶۰
- رابطه تقوی و هدایت ۶۱
- نقش تعهد در هدایت ۶۱
- هدایت در قرآن ۶۲
- عوامل محرومیت از هدایت الهی ۶۶
- مراد از هدایت و ضلالت ۶۸
- دلایل لزوم عصمت در انبیا ۷۲
- دلیل اول: بینش درونی ۷۲
- دلیل دوم: جلب اعتماد ۷۳
- دلیل سوم: شایستگی تلقی وحی ۷۶
- تنزیه انبیا از خطا و اشتباه ۸۲
- آراء پیرامون عصمت ۸۴
- ۱- عقیده حشویه پیرامون عصمت ۸۴
- ۲- «عقیده امامیه در مورد عصمت» ۸۶

۳- عقیده اشاعره و معتزله در مورد عصمت ۸۷

بخش دوم: پیامبر اسلام ﷺ پیش از بعثت

عصمت پیامبر اسلام ﷺ قبل از بعثت ۹۱

دلائل منکرین عصمت پیامبر اسلام ﷺ قبل از بعثت ۹۴

دلیل اول: آیه شریفه «ضَالًّا فَهْدَى» ۹۴

دلیل دوم: آیه شریفه «مَا كُنْتَ تَذَرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ» ۹۷

دلیل سوم: مراد از «لَمِنَ الْغَافِلِينَ» ۹۸

شریعت پیامبر اسلام ﷺ قبل از بعثت ۹۹

بخش سوم: سهو النبی

فصل اول: آیات سهو النبی و رد شبهه آنها ۱۰۵

آیه اول: مراد از «وَأَذْكُرُ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ» ۱۰۵

آیه دوم: مراد از نَسِيتَا حُوتَهُمَا ۱۰۶

نظر علامه طباطبائی؛ در آیه «نَسِيتَا حُوتَهُمَا» ۱۰۷

عقیده استاد در آیه «نَسِيتَا حُوتَهُمَا» ۱۰۸

آیه سوم: مراد از «نسی» در آیه «لَقَدْ عَاهَدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِن قَبْلُ فَنَسِيَ» ۱۰۸

عقیده علامه طباطبائی؛ پیرامون سهو النبی ۹ ۱۰۹

نقدی بر کلام علامه طباطبائی؛ پیرامون «سهو النبی» ۱۱۲

آیه چهارم: قصه تعبیر خواب یوسف و رفع شبهه از آن ۱۱۳

آیه پنجم: قصه کشته شدن قبطی توسط موسی و دفع شبهه از آن ۱۱۶

خلاصه مطالب ۱۱۸

- آیه ششم: رفع شبهه در آیه «وَأَمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ» ۱۱۹
- آیه هفتم: دفع شبهه در آیه «سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسَى» ۱۲۱
- مراد از «إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ» ۱۲۴
- فصل دوم: سهو النبی در روایات ۱۲۵
- (الف) سهو در عدد رکعات ۱۲۵
- (ب) سهو در قرائت ۱۲۶
- (ج) نوم نبی ۱۲۷
- فصل سوم: سهو النبی در کلام فقهاء ۱۳۰
- ۱- اثبات سهو نبی ﷺ توسط صدوق علیه السلام و پاسخ آن ۱۳۰
- بطلان کلام صدوق در اثبات سهو النبی ﷺ ۱۳۱
- ۲- نظر استاد در حدیث سهو النبی ۱۳۱
- ۳- سهو النبی ﷺ از دیدگاه شیخ طوسی علیه السلام ۱۳۳
- ۴- سهو النبی از دیدگاه شهید اول ۱۳۴
- ۵- سهو النبی از دیدگاه علامه حلی علیه السلام ۱۳۵
- ع سهو النبی از دیدگاه محقق اول علیه السلام ۱۳۶
- قصه سواده بن قیس ۱۳۶
- بطلان قصه سواده بن قیس ۱۳۷

بخش چهارم: بررسی آیات متشابه درباره پیامبر اسلام ﷺ

- فصل اول: آیات موهم صدور گناه از پیامبر اکرم ﷺ و بطلان آنها ۱۴۱
- آیه اول: مراد از «وزر» ۱۴۱
- آیه دوم: «مراد از مَا تَقْدَمُ مِنْ دَنْيِكَ وَمَا تَأَخَّرُ» ۱۴۳

آیه سوم: مراد از «وَأَسْتَغْفِرُ لَذَنبِكَ»	۱۴۷
آیه چهارم: مراد از «عَفَا اللَّهُ عَنْكَ»	۱۵۱
فصل دوم: افسانه‌های ساختگی درباره پیامبر اسلام ﷺ	۱۵۸
الف: افسانه غرانیق	۱۵۸
دلائل بطلان افسانه غرانیق	۱۶۴
دلائل اهل سنت برای افسانه غرانیق و بطلان آنها	۱۶۸
آیه اول: «وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُوكَ عَنِ الَّذِي أُوحِیْنَا إِلَيْكَ لَتَفْتَرِي عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذَا	۱۶۸
آیه دوم: «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ	
فِي	۱۷۰
ب: افسانه عبوسیت پیامبر ﷺ	۱۷۱
دلائل بطلان افسانه عبوسیت پیامبر ﷺ	۱۷۳
خلاصه اینکه:	۱۷۷
ج: افسانه عشق زینب	۱۷۷
دلائل ازدواج رسول خدا ﷺ با زینب	۱۸۰
عقیده سیدمرتضی؛ در مورد ازدواج رسول خدا ﷺ با زینب	۱۸۱
بخش پنجم: بررسی آیات متشابه درباره پیامبران از آدم تا عیسی بن مریم ﷺ	
تعبیر قرآن پیرامون خطیئه آدم ﷺ	۱۸۵
قصه آدم ﷺ در قرآن	۱۸۸
(الف): قصه آدم ﷺ در سوره بقره	۱۸۸
(ب) قصه آدم در سوره اعراف	۱۹۱

- ۱۹۴..... (ج) قصه آدم علیه السلام در سوره طه
- ۱۹۷..... مراد از نهی خدا به آدم علیه السلام
- ۱۹۸..... فلسفه عقوبت آدم علیه السلام از اکل شجره ممنوعه
- ۲۰۳..... عقیده مرحوم مجلسی در مورد خطای آدم علیه السلام
- ۲۰۵..... جعل شریک توسط آدم
- ۲۰۸..... قصه آدم در تورات
- ۲۱۱..... ۲- آیات موهم صدور گناه از حضرت نوح علیه السلام و پاسخ آنها
- ۲۱۱..... آیه اول «نفرین نوح درباره قومش و رفع شبهه از آن»
- ۲۱۴..... آیه دوم: نااهل بودن فرزند نوح
- ۲۱۸..... ۳- آیات موهم صدور گناه از حضرت ابراهیم علیه السلام و پاسخ آنها
- ۲۱۸..... آیه اول: مراد از «إِنِّي سَقِيمٌ»
- ۲۲۱..... آیه دوم: رفع شبهه در آیه: «رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُخَيِّ الْمَوْتَى»
- ۲۲۲..... آیه سوم: درخواست آمرزش برای پدر و رفع شبهه از آن
- ۲۲۴..... آیه چهارم: شفاعت ابراهیم علیه السلام از قوم لوط
- ۲۲۶..... آیه پنجم: توریه ابراهیم و رفع شبهه از آن
- ۲۲۸..... آیه ششم: دروغ ابراهیم و دفع شبهه از آن
- ۲۳۰..... کلامه علامه طباطبائی در رابطه با توریه حضرت ابراهیم
- ۲۳۰..... کلام علامه طبرسی رحمته الله در رابطه با توریه حضرت ابراهیم
- ۲۳۲..... ۴- آیات موهم صدور گناه از حضرت لوط علیه السلام و پاسخ آنها
- ۲۳۵..... ۵- آیات موهم صدور گناه از حضرت یوسف علیه السلام و پاسخ آنها
- ۲۳۵..... آیه اول «قصه یوسف و زلیخا و دفع شبهه از آن»
- ۲۳۶..... مراد از «يُرْهَانَنَّ رَبِّيَّ»

- آیه دوم: حاجت به مخلوق و دفع شبهه از آن ۲۳۸
- آیه سوم: نسبت سرقت دادن یوسف به برادران و دفع شبهه آن ۲۴۰
- ۶- آیات موهم صدور گناه از حضرت ایوب و پاسخ آنها ۲۴۲
- ابتلاء ایوب و دفع شبهه از آن ۲۴۲
- ۷- آیات موهم صدور گناه از حضرت موسی علیه السلام و پاسخ آنها ۲۴۶
- آیه اول: قتل قبطی و دفع شبهه از آن ۲۴۶
- آیه دوم: مراد از «أَنَا مِنَ الضَّالِّينَ» ۲۴۸
- آیه سوم: استغفای موسی از رسالت ۲۴۹
- آیه چهارم: خوف موسی و دفع شبهه از آن ۲۵۲
- آیه پنجم: طلب رؤیت خدا و رفع شبهه از آن ۲۵۵
- عقیده «أبو الهذیل علف» در مورد درخواست رؤیت خدا از جانب موسی ۲۵۶
- عقیده «علامه طباطبایی رحمته الله» در مورد درخواست رؤیت خدا از جانب موسی ۲۵۷
- عقیده «قاضی عبدالجبار» در مورد «درخواست رؤیت خدا از جانب موسی» ۲۵۸
- عقیده «سیدمرتضی رحمته الله» درباره «درخواست رؤیت خدا از طرف موسی» ۲۵۸
- فلسفه توبه حضرت موسی از درخواست رؤیت خدا ۲۶۰
- آیه ششم: قصه خشم موسی بر قومش و دفع شبهه از آن ۲۶۰
- آیه هفتم: براءت از عیب ۲۶۲
- آیه هشتم: قصه اعتراض موسی به خدا و رفع شبهه از آن ۲۶۵
- ۸- آیات موهم صدور گناه از حضرت داود علیه السلام و پاسخ آنها ۲۷۰
- آزمایش داود ۲۷۰
- ۹- آیات موهم صدور گناه از حضرت سلیمان علیه السلام و پاسخ آنها ۲۷۵
- ابتلاء سلیمان ۲۷۵

۱۰- آیات موهّم صدور گناه از حضرت یونس علیه السلام و پاسخ آنها ۲۷۹

..... ۲۷۹ استعجال یونس

۱۱- آیات موهّم صدور گناه از حضرت زکریا و پاسخ آنها ۲۸۱

..... ۲۸۱ درخواست نشانه

۱۲- آیات موهّم صدور گناه از حضرت عیسی علیه السلام و پاسخ آنها ۲۸۳

..... ۲۸۵ فهرست منابع و مأخذ

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى محمد وآله الطاهرين.

مسأله عصمت انبيا زيربنای مسائل اعتقادی بشمار می‌رود، که ضامن صحت و درستی رسالت انبيا می‌باشد، حُسن اعتماد و اطمینان خاطر انسانها را در راستای رساندن پیام الهی می‌رساند. لذا مسأله عصمت یکی از اساسی‌ترین مسائل اعتقادی است که از دیرباز مورد توجه و عنایت دانشمندان اسلامی بوده است و کتابهای فراوانی در این باره به نگارش درآورده‌اند. علاوه بر کتب کلامی و اصولی و تفسیری، بحثهای مفید و باارزشی نیز مطرح نموده‌اند.

ضمناً در قرآن کریم - احیاناً - به آیاتی برخورد می‌شود که ظاهری متشابه دارند، و ممکن است بدون توجه به محتوای صحیح آنها، مسأله عصمت انبيا مورد سؤال قرار گیرد، که بررسی آن آیات یکی از ضروری‌ترین مسائل تفسیری بشمار می‌رود.

دانش پژوهان پیوسته در این صدد بوده‌اند که آن آیات را توجیه و تفسیر صحیح نموده و برای خود، حس اقتناع فراهم سازند. لذا دانشمندان عالیرتبه و مفسران عالیقدر پیوسته توجیه صحیح و تأویل راستین این آیات را بازگو کرده‌اند.

این آیات در رابطه با پیامبران اولوالعزم و غیر آنها مطرح بوده و سعی ما بر آن است که از کوششهای این دانشمندان و دست آوردهای این علماء گرانقدر، مطالبی فشرده و رسا فراهم سازیم و تقدیم دوستان نمائیم، باشد که ما را در این زمینه سهمی باشد و خدمتی

شایسته به دین و عقیده نموده باشیم.

ضمناً، مطالب یادشده، مباحثی است که در ماه مبارک رمضان ۱۳۷۳ در دفتر تبلیغات اسلامی قم برای جمع دوستان طلاب مطرح گردید و برادر عزیزمان آقای خسرو تقدسی نیا در جمع و ضبط آن کوشش و سعی فراوان نموده که انصافاً بسیار عالی و شایسته آن را جمع و جور نموده و قابل عرضه کرده‌اند و تمامی کارهایشان زیر نظر این جانب انجام می‌گرفت که اکنون بدین سان قابل عرضه و چاپ به صورت کتابی در حجم متناسب درآمده است. خداوند توفیق بیشتر به نامبرده عنایت فرماید. از درگاه خداوند موفقیت همگی را در این راه خواستاریم. اِنَّهٗ وَلِیُّ التَّوْفِیْقِ.

قم- محمدهادی معرفت

۷۴/۳/۲۸